

УДК 94(477)

Іванна Лучаківська

**ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВОЛОДИМИРА ЗАГАЙКЕВИЧА:
ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ**

У статті проаналізовано історіографічний комплекс праць, присвячених проблемам громадсько-політичної діяльності Володимира Загайкевича.

Ключові слова: В. Загайкевич, історіографія, Галичина, громадсько-політична діяльність, УНДО.

На українське суспільно-політичне життя Західної України, зокрема Перемишльської землі, в першій половині XX ст. здійснив помітний вплив визначний громадсько-політичний діяч, адвокат та журналіст Володимир Загайкевич. Як посол Державної Ради Австрійської імперії, член Центрального Комітету Українського національно-демократичного об'єднання (далі – УНДО), віце-маршал польського сейму, заступник голови Української парламентської репрезентації (далі – УПР), керівник інших громадських організацій та установ краю, він завжди виступав захисником інтересів українців в умовах австро-угорського і польського владних режимів.

Громадсько-політична діяльність Володимира Загайкевича припала на період українського національного руху початку XX ст., Першої світової війни та Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр., міжвоєнне перебування Західної України в складі Другої Речі Посполитої, добу Другої світової війни та післявоєнної еміграції. Вивчення громадсько-політичної біографії В. Загайкевича надасть матеріал для дослідження формування української національно-політичної еліти, процесів національного відродження, дозволить з'ясувати суть парламентської діяльності, партійної структуризації суспільства, інституціоналізації економічної та культурної сфери, утвердження ідей української державності та соборності.

Методи дослідження – принципи історизму, науковості та об'єктивності. Під час дослідження використано загальнонаукові та спеціальні історичні методи: просопографії, дедукції, індукції, узагальнення й систематизації однотипних фактів, порівняльного аналізу, системно-функціональний та ін. При викладі матеріалу застосовано проблемно-хронологічний підхід.

Наукова новизна полягає в комплексному дослідженні історіографії громадсько-політичної діяльності Володимира Загайкевича – відомого політика, громадського діяча, журналіста і публіциста на тлі суспільних процесів Західної України першої третини XX ст.

Володимир Загайкевич – визначний галицький політик, правник, меценат, редактор, публіцист, депутат польського парламенту (1928–1935 рр.). Патріотизм, організаторські здібності, самовіддана праця в державних інституціях ЗУНР дозволяють зарахувати В. Загайкевича до когорти провідних галицьких діячів першої половини XX ст. Однак, незважаючи на вагомі заслуги перемишльського адвоката перед українською громадськістю, жоден з аспектів його багатогранної громадсько-політичної роботи належно не відображений в українській історіографії.

Упродовж 1950–1980-х рр. українські історики, громадсько-політичні діячі на еміграції намагалися спростувати численні міфи, пов'язані з постаттю В. Загайкевича, заповнити "білі плями" його біографії. Після 1949 р. в закордонній українськомовній пресі з'явилися некрологи з короткими, часто фрагментарними повідомленнями про його дитячі роки, перші кроки на політичній ниві, діяльність у польському сеймі тощо. Серед однотипних публікацій варто згадати жалобний допис С. Барана [1, с. 3], надрукований 27 липня 1949 р. в українському тижневику "Свобода", адже саме завдяки йому "пролило світло" на маловідомі сторінки життя В. Загайкевичом у Німеччині після завершення Другої світової війни.

У 1961 р. зусиллями вихідців з Перемишля побачив світ збірник статей "Перемишль – західний бастион України" [2]. У розвідках Б. Загайкевича, М. Андрусяка, А. Артимовича, С. Дмоховського епізодично проаналізовано роботу В. Загайкевича в місцевій філії "Просвіти", товариствах "Віра", "Народний дім", "Руська щадниця" тощо. Автори наголошували, що адвокат на якісно вищому рівні "продовжив у повіті працю старшої генерації" [2, с. 45].

Згодом, на тлі критики польської влади, у еміграційних дослідженнях О. Субтельного [3], І. Кедрини [4], К. Паньківського [5], публікаціях Т. Гунчака [6], збірнику статей, які присвячувалися Є. Коновальцю, епізодично висвітлено діяльність В. Загайкевича на посаді віце-маршала сейму та голови Українського сеймового клубу. На особливу увагу заслуговує праця В. Маруняка "Українська еміграція в Німеччині і Австрії по другій світовій війні" [7], у якій автор здійснює першу спробу представити особливості українського суспільного життя в Німеччині.

В. Загайкевич доклався до розбудови товариства "Просвіта" у перемишльському повіті. Його діяльність у товаристві частково відображена в публікаціях, що з'явилися в еміграції напередодні столітнього ювілею "Просвіти" (здебільшого передруки видань минулих років). Зокрема 1968 р. побачила світ праця "Сторіччя Матері "Просвіти": Нарис історії Матірнього Товариства Просвіти і огляд просвітних товариств у Канаді".

На відміну від радянської історіографії, де український націоналістичний рух розглядався виключно у негативному контексті, у літературі, що виходило в українській діаспорі, подано подекуди діаметрально протилежне тлумачення певних подій, учасником яких був В. Загайкевич. Ситуація зумовлена протистоянням "бандерівського" та "мельниківського" крила ОУН, що природно знайшло своє відображення у друкованій продукції. Зокрема, з позицій ОУН(м) написано праці З. Книшем [8–10]. Суспільно-політичне життя українців у Генеральній Губернії упродовж 1939–1944 рр., де проживав В. Загайкевич, подав голова УЦК В. Кубійович [11, с. 8–42; 12–13].

Домінування в діаспорній історіографії державницької парадигми та її національно-патріотична зорієнтованість призвели до вітчутної диспропорції, коли через надмірну зосередженість на національних військових формаціях – УВО, ОУН, УПА – залишається майже не розробленим питання участі українців у суспільно-політичному житті Польщі міжвоєнного періоду, діяльності легальних політичних партій тощо.

Водночас представники радянської історіографії, зі зрозумілих причин, оминали увагою громадсько-політичну діяльність не тільки В. Загайкевича, але й інших очільників УНДО, УРП, висвітлювали в негативному світлі діяльність УВО, ОУН тощо. Критика "українського буржуазного націоналізму" не залишала місця для неупереджених, об'єктивних досліджень у цей період. Однак серед видань радянської доби, що не втратили актуальності, особливе місце посідає дослідження С. Макарчука [14], у якому автор висвітлив ідейно-політичні засади діяльності УНДО, показав суперечності у стосунках з іншими політичними партіями, а також дослідження Ю. Сливки [15] у яких проаналізовано "реакційну політику польської та української буржуазії" в міжвоєнний період ХХ ст.

Ситуація в історичній науці докорінно змінилася після відновлення українською державою незалежності в 1991 р., адже серед істориків зросло зацікавлення національною історією, діяльністю представників українського національно-визвольного руху. Зняття ідеологічних обмежень, відкриття доступу до архівних матеріалів дозволило розширити спектр згадиних проблем. Водночас зауважимо, що навіть за таких умов не з'явилося окремих досліджень, які б присвячувалися громадсько-політичній діяльності В. Загайкевича незважаючи на те, що про нього згадується чи не в кожній розвідці з політичної історії Західної України першої половини ХХ ст.

Окреслена проблема частково відображена в узагальнювальних працях з історії України. Скажімо, Я. Грицак у "Нарисі історії України: формування модерної української нації ХІХ– ХХ століття" [16] перерахував особливості центристського руху в Західній Україні, серед яких, зокрема, виділив таке: 1) головним пунктом у діяльності центристських партій було здобуття культурної незалежності й автономії в межах Польської держави; 2) усі центристські партії сповідували лояльність до панівного режиму; 3) регіональний характер у діяльності легальних політичних партій.

С. Кульчицький в одинадцятому томі "Україна між двома війнами (1921–1939 рр.)" [17] п'ятнадцятитомного академічного видання "Україна крізь віки" неодноразово підкреслював провідну роль націонал-демократії в західноукраїнському політичному русі та її консолідаційний вплив на суспільство. Характеристика епохи та умов, у яких розпочинав громадсько-політичну діяльність В. Загайкевич, відображена в розвідках К. Кондратюка [18, с. 52–62; 19] та О. Сухого [20].

Р. Ковалюк у монографії "Український студентський рух на західних землях ХІХ–ХХ ст." [21] зазначав, що члени революційного військового гуртка у Відні, що був створений у травні 1917 р. з метою "відірвання українських земель від Австрії і прилучення їх до Великої України", використовували для піднесення національної свідомості українців праці В. Загайкевича. Зокрема, гурток видав дві відозви, одна з яких містила заборонену промову посла австрійського парламенту й коментар до неї. "Відозви розповсюджувалися як в Галичині, так і в українських полках на італійському фронті, – зауважував Р. Ковалюк, – Велика агітаційна робота велась серед старшин, які приїздили з фронту" [21, с. 186–187].

У 1891 р. у Перемишлі було засновано одну з найстарших філій товариства "Просвіти". Просвітницький рух українців краю на початку ХХ ст. частково проаналізовано в колективній монографії "Нарис історії "Просвіти". Однак у розділі "Діячі "Просвіти" автори видання, перерахувавши визначних діячів товариства та навівши їх біографічні відомості, чомусь "забули" про В. Загайкевича, який упродовж 1908–1914 рр. очолював перемишльську філію "Просвіти". Натомість згадки про діяльність В. Загайкевича в товаристві напередодні Першої світової війни знаходимо у наукових працях, які розкривають загальну історію цієї організації, зокрема в монографіях І. Зуляка [22] та Ж. Ковби [23].

О. Красівський у фундаментальній праці "Галичина у першій чверті XX ст.: проблеми польсько-українських стосунків" [24], характеризуючи перебіг Листопадового чину, підкреслив, що переворот відбувся спокійно, без кровопролиття. У розділі "Повоєнні орієнтації українського політикуму" О. Красівський охарактеризував суперечності.

На окрему увагу заслуговує робота І. Федика "УНДО, ОУН: ставлення до Польщі" [25], а також праця І. Соляра [26], присвячена першому періоду діяльності УНДО (1925–1928 рр.). Проаналізувавши виборчу кампанію 1928 р. до польського парламенту, І. Соляр зазначив, що УНДО вдалося "під час обрання керівних органів сейму, сенату та парламентських комісій провести своїх представників", адже В. Загайкевич і М. Галушинський стали віце-маршалами сейму і сенату. Роздуми автора над основними тенденціями суспільно-політичного життя у краї набули завершеного характеру в дослідженні "Консолідаційні процеси національно-державницьких сил Західної України (1923–1928)" [27]. У монографії висвітлено роль і вплив керівного складу УНДО на розвиток національно-консолідаційного руху в 20-х рр. XX ст., наведено характеристики лідерів провідної української політичної сили міжвоєнної, зокрема В. Загайкевича.

Сучасні дослідники історії ЗУНР частково відтворили державотворчу діяльність перемишльського адвоката у жовтні – листопаді 1918 р. У спільній монографії "Історія ЗУНР" [28] М. Литвин і К. Науменко в розділі "Підвалини української державності" схарактеризували діяльність перемишльської повітової УНРади, провідним діячем якої був В. Загайкевич. Епізодично діяльність відомого громадсько-політичного діяча в Перемишлі розглянута у дослідженнях В. Кондратюка [29], С. Макаруча [30, 321–344; 31, с. 6–20; 32, с. 5–18], Б. Тищика і О. Вівчаренка [33] та інших.

Автори колективної монографії "Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923 рр. Історія" [34], досліджуючи проблеми Листопадової національно-демократичної революції 1918 р., також схарактеризували участь В. Загайкевича в національно-визвольному русі українців. У монографії М. Литвина "Українсько-польська війна 1918 – 1919 рр." [35] розглянуто перебіг військової кампанії у Перемишльському повіті, визначено причини поразки місцевої УНРади, участь В. Загайкевича в проголошенні української державності на західних кордонах ЗУНР. Про відомого перемишльського діяча епізодично згадано також у С. Макаруча "Українська республіка галичан. Нариси про ЗУНР" та колективній монографії "Українська державність у XX столітті. Історико-політологічний аналіз".

І. Васюта у "Політична історія Західної України" [36] виокремив В. Загайкевича серед діячів УНДО, проаналізував його бачення розв'язання української проблеми напередодні рішення Ради амбасадорів 1923 р. щодо територіальної приналежності Західної України. Аналогічні міркування знаходимо в монографії Д. Яневського "Політичні системи України 1917–1920 років: спроби творення і причини поразки". Про державотворчу роботу В. Загайкевича йдеться у монографії О. Рубльова "Західноукраїнська інтелігенція загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914–1939)" [37].

Якісні зміни в українській історичній науці за роки незалежності відкрили нові можливості для об'єктивного висвітлення політики Польської держави в українському питанні на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Історіографію цього питання викладено в статті С. Віднянського "Українське питання в міжвоєнній Польщі: основні проблеми й напрямки наукових досліджень у сучасній вітчизняній історичній науці" [38, С. 39–55]. Наукову історичну українську та зарубіжну літературу, присвячену суспільно-політичним процесам у Галичині періоду воєнно-революційної доби 1914–1919 рр. розглянуто у дослідженнях В. Величкі. Методологічні аспекти сучасної української історіографії проаналізував Л. Зашкільняк [39, С. 431–454].

Подолання розбіжностей при висвітленні болючих аспектів українсько-польських відносин міжвоєнних років сприяють Міжнародні наукові конференції українських і польських істориків. Зокрема, українсько-польські відносини міжвоєнного періоду були предметом обговорювалися на I, II, XI Міжнародних семінарах. У 1, 2 та 10 томах збірника "Україна – Польща: важкі питання" опубліковано тексти доповідей М. Кучерепа, А. Айненкеля, Л. Зашкільняка.

Висвітленню даної окресленої проблеми присвячено наукові конференції "Україна в революційних перших десятиліттях XX ст.", "Українська соборність: ідея, досвід, проблеми" (До 80-річчя Акту Злуки 22 січня 1919 р.), "Соборність, як чинник українського державотворення (До 90-річчя Акту Злуки)", а також конференції, приурочені до 75, 80, 90-річчя ЗУНР й організовані Інститутом історії НАН України, Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Кураса НАН України, Українським інститутом національної пам'яті, Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Прикарпатським національним університетом ім. В. Стефаника.

Складність у висвітленні згаданої теми полягає в тому, що події відбувалися порівняно недавно – ще живі свідки й учасники, відтак їх часто екстраполюють на сучасний стан українсько-польських взаємин. Скажімо, М. Кучерепа, аналізуючи суперечливі пошуки шляхів та методів розв'язання української проблеми в Польщі, доходить висновку, що "методи національно-визвольної боротьби

диктували офіційні власті, а тому українці використовували всі можливі засоби боротьби за своє визволення – від збройних до парламентських. З іншої сторони – політична роз'єднаність українців не завжди сприяла успішному веденню цієї боротьби" [40, с. 17]. Більшість українських істориків вважає, що для національної політики Польської держави в міжвоєнний період характерні половинчасті рішення і несправедливі, алогічні дискримінаційні заходи.

Питання міжнаціональних антагонізмів у Західній Україні в міжвоєнний період висвітлив професор С. Макарчук, котрий дійшов висновку, що спроби українців налагодити конструктивну співпрацю з польською владою не могли бути успішними, оскільки "уряд не був зацікавлений в успіху українських починань на будь-якій ниві, не використовував їх з метою досягнення загального польсько-українського порозуміння" [41, с. 6–20]. Ці ж проблеми розглянуто у низці публікацій Л. Зашкільняка [42, с. 431–454; 43, с. 37–77; 44, с. 34–45; 45;]. Автор вважав, що українсько-польському порозумінню в міжвоєнний період перешкоджали передовсім психологічні обставини: "Міцні усталені стереотипи щодо прав Польщі на західноукраїнські землі у польському середовищі і не менш поширені уявлення про споконвічне історичне право українців на них зводили шанси досягнення розумного компромісу між обома сторонами до мінімуму, хоча й не виключали такого" [42, с. 144].

Матеріали міжнародної наукової конференції "Західно-Українська Народна Республіка: до 80-річчя утворення" опубліковано в збірнику наукових статей "Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність" (Львів, 2000). У статтях Я. Дашкевича "Шляхи подолання упереджень: перешкоди нормалізації польсько-українських стосунків" [46, с. 23–29], а також І. Соляра, О. Зайцева та ін. епізодично згадується персоналія В. Загайкевича як одного з очільників УНРади ЗУНР.

Значний інтерес становлять збірники наукових статей "Перемишль і перемишльська земля протягом віків" [47], що були видані зусиллями Наукового товариства ім. Т. Шевченка в Польщі, Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Громадсько-політична, адвокатська діяльність В. Загайкевича висвітлена в розвідках І. Соляра. Дослідник зазначив, що постать В. Загайкевича "займає особливе місце серед плеяди видатних особистостей краю". Автор проаналізував діяльність адвоката в місцевій філії товариства "Просвіта", а також інших організаціях краю – товариствах "Віра", "Народний дім", "Руська щадниця" тощо. Особливу увагу автор приділив парламентській праці перемиського адвоката, його внеску в розбудову повітового комітету УНДО. "Вся 14-річна багатогранна діяльність ПНК в Перемишлі (виборчі акції, шкільні плебісцити, захист селян в судах, полагодження різноманітних справ), – констатував І. Соляр, – сприяли консолідації всіх національних сил повіту на державницькій платформі, зрозумінні необхідності розбудови національних громадських організацій, ствердженні українського характеру Перемиської землі" [48, с. 54].

Участь В. Загайкевича в суспільно-політичному житті Західної України розглядається в низці досліджень М. Швагуляка [49; 50, с. 229–240; 51, с. 207–248; 52, с. 361–372; 53, с. 404–428; 54, с. 77–82; 55, с. 111–147]. У науковій розвідці "Пацифікація". Польська репресивна акція у Галичині 1930 р. і українська суспільність" автор схарактеризував позицію відомого перемиського діяча щодо цієї проблеми. Спробу розкрити суть ідейно-політичної еволюції УНДО здійснено у статтях Б. Хруслова [56, с. 181–188; 57, с. 158–168], студіях Б. Вола та Я. Малика [58].

Проблеми українсько-польського політичного компромісу в діяльності УНДО розкриває публікація І. Бурковської [59, с. 26–32]. В. Комар проаналізував національну політику Польщі в Східній Галичині, що реалізовувалася різними урядовими кабінетами в період правління режиму "санації" [60, с. 120–128; 61, с. 99–105]. Автор констатував: "Влада II Речі Посполитої незалежно від декларацій державної асиміляції проводила інтенсивні кроки в напрямку національної асиміляції українців" [60, с. 127].

Діяльність В. Загайкевича в УНДО фрагментарно розкрито в монографії М. Кугутяка "Історія української націонал-демократії (1918–1929 рр.)" [62]. У розділі "Проблема консолідації національно-демократичних сил", зокрема проаналізовано позицію В. Загайкевича на з'їздах УНТП 1923–1924 рр. Автор зазначає, що перемишльський адвокат був противником автономістського курсу, якого дотримувалося керівництво УНТП, виступав за налагодження якнайтісніших стосунків із еміграційним урядом ЗУНР.

Публікації В. Загайкевича в часописі "Діло" проаналізовано Ю. Шаповалом у монографії "Діло" (1880 – 1939 рр.): Поступ української суспільної думки" [63]. У колективній праці "Нариси з історії суспільних рухів та політичних партій в Україні (XIX– XX ст.)" [64] представлено процес виникнення й становлення суспільних рухів та політичних партій в Україні, їх діяльність у XIX– XX ст. Осібно автори зупиняються на функціонуванні УНДО, одним з лідерів якої виступав В. Загайкевич.

У дослідженні Н. Антонюк [65] проаналізовано розвиток української освіти, науки, культури на території Генеральної Губернії, до складу якої входила Галичина, епізодично розглянута діяльність

В. Загайкевича на посаді віце-президента апеляційного суду, проаналізовано його заходи щодо українізації судової системи на Лемківщині та Надсянні. Діяльність Українського центрального комітету під керівництвом В. Кубійовича розкрито в статті К. Бондаренка та Ю. Киричука "Український Центральний Комітет [66]. В. Старка в дисертаційній праці "Рух опору в Галичині в 1941–1944 роках" [67] висвітлив специфіку німецької окупаційної політики в Галичині та її вплив на виникнення осередків організованого та стихійного Руху Опору.

У сучасній польській історіографії чимало досліджень присвячено політичній історії Західної України міжвоєнного періоду ХХ ст., маємо на увазі студії А. Хойновського [68], Т. Пйоткевича [69], В. Кулеші [70], В. Вежбенця [71]. Приміром, М. Пап'єжинська-Турек згадувала В. Загайкевича як прихильника гетьманського руху в УНТП на початку 20-х рр. ХХ ст. [72]. Серед численних сучасних досліджень вирізняється розвідка Р. Томчика "Українське з'єднане народово-демократиче. 1925–1939 рр." [73]. Автор у третьому ("Орієнтація на власні сили. 1925–1930 рр."), четвертому ("Від негачії до автономії. 1930–1935 рр."), п'ятому ("Нормалізація. 1935–1937 рр.") і шостому ("Розчарування. 1937–1939 рр.") розділах схарактеризував діяльність В. Загайкевича на кожному етапі еволюції політичної платформи УНДО.

Парламентська діяльність віце-маршала польського парламенту частково висвітлено в дослідженнях Ч. Бжози, присвячених історії Української парламентської репрезентації в польському парламенті міжвоєнного періоду ХХ ст. [74, s. 153–165]. Про окремі аспекти його громадсько-політичної діяльності перемишльського адвоката йдеться в дослідженні В. Менджецького [75, s. 220–234]. Заслужують на увагу студії польських науковців про діяльність УПР в польському сеймі й сенаті. Зокрема, цій проблемі присвятив один з розділів монографії З. Запоровський [76], а також наукові розвідки М. Шумило [77, s. 153–170].

Отже, громадсько-політична діяльність В. Загайкевича не відображена належним чином українською та зарубіжною історіографією, незважаючи на те, що окреслена проблема викликає зацікавлення сучасних дослідників. Аналіз стану наукової розробки проблеми засвідчує, що змістовною наповненістю відзначаються лише декілька періодів його життєвого шляху, зокрема участь у державотворчому процесі жовтня – листопада 1918 р. у ЗУНР, діяльність на партійній ниві впродовж 1920-х рр. Натомість не тільки для широкого загалу, але й для науковців залишаються не до кінця з'ясованими обставини його еміграції у 1939 р., емігрантська діяльність 1945–1949 рр., редакційна та публіцистична діяльність, а також робота на парламентській ниві в законодавчих інституціях Австро-Угорщини та Польщі.

Список використаних джерел

1. Свобода. – 27 липня 1949. – С. 3.
2. Перемишль – західний бастион України. – Нью-Йорк, Філадельфія, 1961. – 167 с.
3. Субтельний О. Україна. Історія / О. Субтельний; [пер. з англ. Ю. І. Шевчук; вст.ст. С. В. Кульчицький]. – К.: Либідь, 1991. – 512 с.
4. Кедрин І. У межах зацікавлення / Наукове товариство ім. Шевченка / І. Кедрин. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Б. в., 1986. – 523 с.
5. Паньківський К. У 15-ліття Української Нац. Ради / К. Паньківський // Листи до приятелів / [ред. Микола Шлемкевич]. – Нью-Йорк: "Ключі", 1963. – Рік XI. – Ч. 125–126. – Кн. 7–8. – С. 44–46.
6. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття: нариси політичної історії / Т. Гунчак. – К.: Либідь, 1993. – 288 с.
7. Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по другій світовій війні. Роки 1945–1951 / В. Маруняк. – Мюнхен: Академічне видавництво д-ра Петра Белея, 1985. – Т. І. – 432 с.
8. Книш З. Архів Сеника. Історично-критична студія / З. Книш. – Торонто; Нью-Йорк; Лондон; Сідней: Фондація ім. О. Ольжича, 1992. – 205 с.
9. Книш З. Варшавський процес ОУН: на підлозжі польсько-українських відносин тієї доби / З. Книш. – Торонто; Срібна Сурма, 1986–Т. 2. – 535 с.
10. Книш З. Справа Східних Торгів у Львові / З. Книш: [передмова Зиновій Книш]. – Торонто: "Київ", 1965. – 205 с.
11. Кубійович В. Наукове товариство ім. Шевченка у 1939–1952 рр. / В. Кубійович // Український історик. Журнал українського історичного товариства / [гол. ред. Любомир Винар]. – Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен: "LOGOS". – 1973. – № 1–2 (37–38). – С. 8–42.
12. Кубійович В. Українці в Генеральній Губернії (1939–1941): історія Українського Центрального Комітету / В. Кубійович. – Чикаго: Видавництво Миколи Денисюка, 1975. – 664 с.
13. Кубійович В. Наукові праці / Володимир Кубійович / [упорядкув. і вступна стаття проф. Олег Шаблій]. – Париж; Львів: Фенікс, Українська академія друкарства, 1996. – Т. І. – 800 с.
14. Макаруч С. А. Этносоциальное развитие и национальные отношения на Западно-Украинских землях в период империализма / С. А. Макаруч. – Львов: Вища школа, 1983. – 256 с.
15. Сливка Ю. Ю. Західна Україна в реакційній політиці польської та української буржуазії (1920–1939) / Ю. Ю. Сливка. – К.: Наукова думка, 1985. – 271 с.
16. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ– ХХ ст. / Я. Грицак. – К.: Генеза, 2000. – 360 с.
17. Кульчицький С. В. Україна між двома війнами (1921–1939 рр.) / С. В. Кульчицький. – К.: Видавничий дім "Альтернативи", 1999. – Т. 11. – 336 с.
18. Кондратюк К. К. Західноукраїнський консерватизм у міжвоєнний період / К. К. Кондратюк // Поляки, українці, білоруси, литовці у міжвоєнній Польщі (1920–1939): матеріали міжнар. наук. конф., (Дрогобич, 8–9 жовтня 2004) р. / [упорядн. Василь Футала]. – Дрогобич: Коло, 2005. – С. 52–62.
19. Кондратюк К. К. Нариси історії українського національно-визвольного руху ХІХ століття / К. К. Кондратюк. – Тернопіль, 1993. – 98 с.
20. Сухий О. М. Галичина: між Сходом і Заходом. Нариси історії ХІХ – початку ХХ ст. / О. М. Сухий. – Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка; Інститут

українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1999. – 226 с. 21. Ковалюк Р. Український студентський рух на західних землях XIX–XX / Роман Ковалюк. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2001. – 420 с. 22. Зуляк І. Діяльність "Просвіти" у Західній Україні в міжвоєнний період (1919–1939) / І. Зуляк. – Тернопіль: "Воля", 2005. – 946 с. 23. Ковба Ж. "Просвіта" – світло, знання, добро і воля українського народу / Ж. М. Ковба. – Дрогобич: Видавнича фірма "Відродження", 1993. – 128 с. 24. Красівський О. Галичина у першій чверті XX ст.: проблеми польсько-українських стосунків / О. Красівський. – Львів: УАДУ при Президенті України, Львівський філіал, 2000. – 416 с. 25. Федик І. УНДО, ОУН: ставлення до Польщі / Іван Федик. – Львів: Б. в., 1998. – 80 с. 26. Соляр І. Українське національно-демократичне об'єднання: перший період діяльності (1925–1928) / І. Соляр. – Львів: Інститут українознавства ім. Івана Крип'якевича НАН України, 1995. – 71 с. 27. Соляр І. Консолідаційні процеси національно-державницьких сил Західної України (1923–1928). – Львів, 2010 – 150 с. 28. Литвин М. Історія ЗУНР / М. Литвин, К. Науменко. – Л., 1995. – 368 с. 29. Кондратюк В. Україна в 20–30-х роках. Суспільно-політичне життя XX ст. / В. Кондратюк, О. Зайцев. – Л., 1993. – 74 с. 30. Макарчук С. Втрати населення Галичини в роки II світової війни (1939–1945) / С. Макарчук // Вісник Львівського університету. Сер. історія. – 2000. – Вип. 35–36. – С. 321–344. 31. Макарчук С. Міжнаціональні антагонізми в суспільстві Західної України в переддень вересня 1939 року / С. Макарчук // 1939 рік в історичній долі України і українців: матеріали міжнар. наук. конфер., (Львів, 23–24 вересня 1999 р.). – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – С. 6–20. 32. Макарчук С. Поляки південно-східних воєводств Польщі міжвоєнного часу: соціальні та етнополітичні риси / С. Макарчук // Поляки, українці, білоруси, литовці у міжвоєнній Польщі (1920–1939): матеріали міжнар. наук. конф., (Дрогобич, 8–9 жовтня 2004 р.) / [упорядн. Василь Футала]. – Дрогобич: Коло, 2005. – С. 5–18. 33. Тищик Б. Становлення державності в Україні (1917–1922) / Б. Тищик, О. Вівчаренко, Н. Лешкович. – Коломия, 2000. – 262 с. 34. Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923: історія. – Івано-Франківськ: Сіверсія, 2001. – 628 с. 35. Литвин М. Україно-польська війна 1918–1919 рр. / М. Литвин. – Л., 1998. – 526 с. 36. Васюта І. К. Політична історія Західної України (1918–1939) / І. К. Васюта / [ред. С. В. Кульчицької]. – Львів: Каменяр, 2006. – 335 с. 37. Рубльов О. Західноукраїнська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914–1939) / О. Рубльов. – К.: Інститут історії України НАН України, 2004. – 648 с. 38. Віднянський С. В. Українське питання в міжвоєнній Польщі: основні проблеми й напрямки наукових досліджень у сучасній вітчизняній історичній науці / С. В. Віднянський // Український історичний журнал / [гол. ред. Валерій Смолій]. – К.: Наукова думка, 2003. – № 2 (437). – березень-квітень. – С. 39–55. 39. Зашкільняк Л. Генеза і наслідки українсько-польської нормалізації 1935 р. / Л. Зашкільняк // Polska i Ukraina: Sojusz 1920 roku i jego następstwa. – Toruń, 1997. – С. 431–454. 40. Кучерепа М. Національна політика Другої Речіпосполитої щодо українців (1919–1939 рр.) / М. Кучерепа // Україна – Польща: важкі питання: матеріали II міжнар. семінару істориків ["Українсько-польські відносини в 1918–1947 роках"], (Варшава, 22–24 травня 1997). – Варшава: Світовий союз воїнів Армії Крайової. Об'єднання українців у Польщі, 1998. – С. 17. 41. Макарчук С. Міжнаціональні антагонізми в суспільстві Західної України в переддень вересня 1939 року / С. Макарчук // 1939 рік в історичній долі України і українців: матеріали міжнар. наук. конфер. (Львів, 23–24 вересня 1999 р.). – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – С. 6–20. 42. Зашкільняк Л. Генеза і наслідки українсько-польської нормалізації 1935 р. / Л. Зашкільняк // Polska i Ukraina: Sojusz 1920 roku i jego następstwa. – Toruń, 1997. – С. 431–454. 43. Зашкільняк Л. Ідеологічні та програмні засади ставлення українських політичних сил до Польщі і поляків в роки Другої світової війни / Леонід Зашкільняк // Україна-Польща: важкі питання: матеріали XI Міжнар. семінару істориків ["Українсько-польські відносини під час Другої світової війни"] (Варшава, 26–28 квітня 2005 р.) / [ред. Ігор Галагіда; пер. з польської мови Вікторія Грондзька, Іван Козловський]. – Варшава: Тов Тирса, 2006. – Т. 10. – С. 37–77. 44. Зашкільняк Л. Спроби українсько-польського порозуміння в міжвоєнній Польщі (1920–1939 рр.) / Л. Зашкільняк // Поляки, українці, білоруси, литовці у міжвоєнній Польщі (1920–1939): матеріали міжнар. наук. конф., (Дрогобич, 8–9 жовтня 2004 р.) / [упорядн. Василь Футала]. – Дрогобич: Коло, 2005. – С. 34–45. 45. Зашкільняк Л. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів / Л. О. Зашкільняк, М. Г. Крикун. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. – 752 с. 46. Дашкевич Я. Шляхи подолання упереджень: перешкоди нормалізації польсько-українських стосунків / Я. Дашкевич // Україна – Польща. Історична спадщина і суспільна свідомість. – Вип. 1. – К., 1993. – С. 23–29. 47. Перемишль і перемиська земля протягом віків. – Перемишль-Львів, 2001. – 324 с. 48. Соляр І. Громадсько-політична діяльність Володимира Загайкевича / І. Соляр // Перемишль і перемиська земля протягом віків. – Львів-Перемишль, 2001. – С. 54. 49. Швагуляк М. "Пацифікація". Польська репресивна акція у Галичині 1930 р. і українська суспільність / М. Швагуляк / [відпов. за випуск Ю. Р. Бабік, В. І. Івановський]. – Львів: Академія Наук України. Інститут українознавства, 1993. – 52 с. 50. Швагуляк М. З історії українсько-польських взаємин напередодні та під час німецько-польської війни 1939 / М. Швагуляк // Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – К., 1993. – С. 229–240. 51. Швагуляк М. Маловідома сторінка політичного життя Західної України передодня Другої світової війни (3 історії Контактного Комітету. 1937–1939 роки) / М. Швагуляк // Записки Наукового товариства імені Шевченка. / [ред. Олег Купчинський]. – Львів, 1994. – Т. ССХХVIII. – С. 207–248. 52. Швагуляк М. На зламі епох: Львів у вересні 1939 р. / Михайло Швагуляк // Lwów: miasto – społeczeństwo – kultura / [red. Kazimierz Karolczak]. – Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2002. – Т. IV. – С. 361–372. 53. Швагуляк М. Національно-політична діяльність Д. Палієва у міжвоєнний період / М. Швагуляк // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. –

Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000. – Вип. 7. – С. 404–428. 54. Швагуляк М. Партійні поділи і загальнонаціональні інтереси. Проблема політичної консолідації українського національного руху Галичини (1919–1939) / М. Швагуляк // Сучасність. – 1995. – № 2. – С. 77–82. 55. Швагуляк М. Суспільно-політична ситуація у Західній Україні на початку 30-х років ХХ ст. / М. Швагуляк // Записки Наукового товариства імені Шевченка / [ред. Олег Купчинський]. – Львів, 1991. – Т. ССХХІІ. – С. 111–147. 56. Хруслів Б. Політика УНДО напередодні Другої світової війни (1938–1939 рр.) / Б. Хруслів // Галичина. – Івано-Франківськ, 1999. – № 3. – С. 181–188. 57. Хруслів Б. Українське національно-демократичне об'єднання: політика нормалізації польсько-українських стосунків (1935–1937 рр.) / Б. Хруслів // Наукові записки ХХХV: зб. наук. статей Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. – К., 1999. – С. 158–168. 58. Малик Я. Й. Історія української державності / Я. Й. Малик, Б. Д. Вол, В. М. Чуприна. – Львів: Світ, 1995. – 248 с. 59. Бурковська І. Проблема польсько-українського політичного компромісу в діяльності УНДО / І. Бурковська // Розбудова держави. – 1997. – № 1. – С. 26–32. 60. Комар В. Л. "Українське питання" в політиці урядів Польщі (1926–1939 рр.) / В. Л. Комар // Український історичний журнал / [гол. ред. Валерій Смолій]. – К.: Наукова думка, 2001. – № 5 (440). – вересень – жовтень. – С. 120–128. 61. Комар В. Л. Українське питання в політиці Польщі (1935–1939) / В. Л. Комар // Галичина. Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис. – 1998. – № 1. – С. 99–105. 62. Кугутяк М. Українська націонал-демократія 1918–1929. Т. 1 / М. Кугутяк. – Київ; Івано-Франківськ: Плай, 2002. – 536 с. 63. Шаповал Ю. Г. "Діло" (1880–1939 рр.): поступ української суспільної думки / Ю. Г. Шаповал. – Львів: Львівська обласна книжкова друкарня, 1999. – 384 с. 64. Нариси з історії суспільних рухів і політичних партій в Україні (XIX – ХХ ст.): [навч. посіб.] / Малик Я. Й., Вол Б. Д., Гелей С. Д. та ін. / [заг. ред. Малик Я. Й.]. – Львів: Світ, 2003. – 296 с. 65. Антонюк Н. В. Українське культурне життя в Генеральній Губернії (1939–1944 роки): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук: спец. 07.00.01 "Історія України" / Н. В. Антонюк. – Львів, 1999. – 31 с. 66. Бондаренко К. В. Український Центральний Комітет / К. В. Бондаренко, Ю. А. Киричук // Вісник Львівського університету. – Львів: ЛДУ ім. І. Франка, 1993. – С. 68–75. – Вип. 29. – (Серія історична). 67. Старка В. В. Рух опору в Галичині в 1941–1944 роках: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / В. В. Старка. – Тернопіль, 2006. – 202 с. 68. Chojnowski Andrzej. Koncepcje polityki narodowościowej rządów polskich w latach 1921–1939 / A. Chojnowski. – Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1979. – 251 s. 69. Piotrkiewicz T. Kwestia ukraińska w Polsce w koncepcjach pilsudszczyzny. 1926–1930 / T. Piotrkiewicz. – Warszawa, 1981. – 346 s. 70. Kulesza W. Koncepcje ideowo-polityczne obozu rządzącego w Polsce w latach 1926–1935 / W. Kulesza. – Wrocław, 1985. – 268 s. 71. Wierzbieniec W. Between West and East. Multi-ethnicity and religious diversity as part of the cultural heritage of border cities: a case study of Przemyśl / W. Wierzbieniec // Trans-border economies – new challenges of regional development in democratic world. Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej im. Ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu. – Jarosław, 2013. – S. 13–21. 72. Papierzyńska-Turek M. Sprawa ukraińska w Drugiej Rzeczypospolitej. 1922–1926 / M. Papierzyńska-Turek. – Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1979. – 390 s. 73. Tomczyk R. Zjednoczenie (UNDO) wobec Ukrainy Radzieckiej w latach 1925–1939: zarys problemu / R. Tomczyk // Kwartalnik ukraiński. Zustricz. – Warszawa, 1990. – N.1. – S. 98–108. 74. Brzoza C. Ukraińska reprezentacja parlamentarna w II Rzeczypospolitej / Cz. Brzoza // Krakowskie zeszyty ukrainoznawcze. – Kraków. – 1992/1993. – T. I/II. – S. 153–165. 75. Mędrzecki W. Ukraińska reprezentacja parlamentarna w Drugiej Rzeczypospolitej / Wl. Mędrzecki // Krakowskie zeszyty ukrainoznawcze. – Kraków. – 1996. – T. III. – S. 220–234. 76. Zaporowski Z. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 1919–1939 / Z. Zaporowski // Działalność posłów, parlamentarne koncepcje Józefa Piłsudskiego, mniejszości narodowe. – Lublin: Wydaw. UMCS, 1992. – 265 s. 77. Szumiło M. Ukraińska Reprezentacja Parlamentarna w Sejmie I Senacie RP (1928–1939): zarys problemu / M. Szumiło // Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze, 2002. – Z. 13/14. – S. 153–170.

Иванна Лучакивская

ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ВЛАДИМИРА ЗАГАЙКЕВИЧА: ИСТОРИОГРАФИЯ ПРОБЛЕМЫ

В статті проаналізовані історіографічний комплекс робіт, присвячених проблемам общественно-політичної діяльності Володимира Загайкевича.

Ключевые слова: В. Загайкевич, историография, Галичина, общественно-политическая деятельность, УНДО.

Ivanna Luchakivska

SOCIO-POLITICAL ACTIVITY OF VOLODYMYR ZAGAYKEVYCH: HISTORIOGRAPHY PROBLEMS

The paper explores the complex historiographical works on the problems of social and political activity Volodymyr Zagaykevych.

Key words: V. Zagaykevych, historiography, Galychyna, social and political activities, UNDO.